

زن و مرد در برابر امر

رعیته» مرد در خارج خانه مسئول اداره امور افراد خانواده است و زن هم در خانه مسئول اداره زندگی است و بدانید که همه نگاهیان و همه مسئول امور افراد منسوب بخود هستند. همانگونه که ملاحظه میشود حدیث شریف بصراحت مرد و زن را در برابر کانون زندگی مشترک مسئول شناخته و هرگونه اعمال از دو طرف را نسبت بامر زندگی شدیداً تقبیح و محکوم کرده است و نیز در حدیثی دیگر بار مسئولیت مرد را در برابر افراد خانواده و مسائل زندگی مشترک سنگین تر معرفی نموده می گوید: «ان الله مسائل کل راع عما استرعاه حفظ اوضیع حتی یسأل الرجل عن اهل بینه» خداوند از رفتار و کردار هر شخصی که مسئولیتی بعهده گرفته است بازجویی کند حتی از مرد سوال شود که با افراد خانواده خود چگونه رفتار کرده است و خداوند متعال مردان را در درجه نخست مسئولیت قرار داده می گوید «یا ایها الذین آمنوا قوا انفسکم و اهلیکم ناراً» ای کسانی که ایمان آورده اید خود و افراد خانواده خود را از آتش دوزخ برهانید. و اسلام مرد را در ارشاد و هدایت افراد خانواده و پرورش فکری و روحی آنان بر پایه فضیلت و پاکدستی تشویق و ترغیب نموده و اعمال در این امر را گناهی نابخشودنی تلقی مینماید، حدیث شریف نبوی می گوید:

کیش مقدس اسلام بمنظور حفظ و صیانت کانون خانواده از هرگونه عامل فساد و تزلزل و نیز ایجاد حس مسئولیت مشترک در اداره امور زندگی مرد و زن را در یک سطح مساوی موظف برعایت اصول زندگی زناشویی مینماید و در این زمینه هیچگونه امتیازی برای مرد یا همسر او قائل نیست و از همان آغاز تشکیل خانواده و زندگی مشترک باید روح مساوات را در خود تقویت نمایند. در حدیث شریف نبوی چنین آمده: «الرجل راع فی اهل بینه و هو مسئول عن رعیته و المرأة راعیه فی بیت زوجها و هی مسئوله عن رعیتها الا کلکم راع و کلکم مسئول عن

زنگ زندگی مسؤلیت مشترک دارند

از: دکتر محمد غفرانی دانشیار دانشگاه تهران

روح شفقت و بهرانی و صلاح اندیشی و پاکدستی و عفت باشد که چون چراغی فرا - راه افراد آن خانواده قرارگیرند. و عرف و سیرت مسلمانان پارسا را الگوی خود ساخته و مسائل زندگی را از دریچه واقع بینی و ایمان به مبانی حقّه اسلام حل و فصل نمایند. فقها و بزرگان اسلام در باره حقوق مشترک زن و مرد کتابهای مفصل نوشته اند و آنگونه که فطرت و سرشت آدمی ایجاب می کند باید هر دو در اداره امور زندگی صمیمانه تشریک مساعی نمایند چه زینده و شایسته است که رفتار حضرت امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام با حضرت زهرا سلام الله علیها و همچنین رفتار متقابل آن بانوی گرامی اسلام

با همسرش الگوئی برای مرد و زن مسلمانی باشد که بخواهند زندگی مشترکی را آغاز کنند. حضرت رسول اکرم (ص) درباره آنان بعنوان دستورالعمل زندگی زناشویی فرمود که مضمون حدیث چنین است «علی القاطمه بتدبیر المنزل و رعایة الاطفال و علی زوجها السعی و الکسب» قاطمه باید به کار منزل و شؤون فرزندان خود بپردازد و همسر او باید در طلب اسرار معاش باشد و بدین ترتیب زن و شوهر با تقسیم کار بطور عادلانه می توانند در هر سطح که باشند عوامل رفاه و آسایش را برای

«مالقی الرجل ربه بذنب اعظم من جهالة اهله» گناهی برای مرد در پیشگاه عدالت الهی از آن بزرگتر نیست که افراد خانواده اش جاهل و نادان باشند و چون افراد خانواده ای نیکو تربیت شوند و دانش بیاموزند لاجرم زندگی آنان سرانجام شوم نخواهد داشت و این افراد نه تنها برای خود عناصری مفید خواهند بود بلکه برای جامعه نیز ثمربخش می باشند و به پیروی از سنت نیکوی پدر و مادر خود در انجام وظیفه سنگین پدری و مادری نسبت به فرزندان شان، تصور نورزیده و بدین ترتیب جامعه مرکب از افرادی نیکوکار و انسان و دانشمند و عاقل و باایمان خواهد شد و همای سعادت و خوشبختی بر فراز چنین جامعه بال خواهد گشود، لیش مقدس اسلام بمنظور تهذیب نفس انسانی و ایجاد ملکه فاضله در روان اشخاص به پاکتی کانون زندگی اهمیت فوق العاده داده و زن و شوهر را از ارتکاب اعمال و رفتاری که به حشمت و وقار و شخصیت افراد خانواده لطمه وارد کند برحذر می دارد و حتی در سروده و معاشرت با دیگران دستورات مؤکد فرموده است و قدسیت و پاکتی کانون خانواده را اساس سعادت زندگی زناشویی می داند. بنابراین مرد و زن در رفتار خود با یکدیگر و همچنین رفتارشان با فرزندان و سایر افراد خانواده باید همراه با

مساعده برای پرورش صحیح فرزندان است بدیهی است که هیچ کس و هیچ سرپرستی چون مادر دلسوز فرزندان خود نیست و بطوریکه کارشناسان خانواده و دانشمندان روانشناس در مورد تربیت کودک اظهار می دارند تنها مادر است که می تواند در روح فرزند دلبنده خود امنیت عاطفی بوجود آورد و امنیت عاطفی یگانه عامل رشد فکری کودک است و از همین جهت اسلام می کوشد که وظیفه زن یا بعبارت دیگر مادر در ایام و دوران شیرخوارگی کودک و سنین طفولیت در چهار دیواری خانه محصور نماید تا نسل جامعه از هرگونه انحراف اخلاقی مصون بماند و در حقیقت دامن مادر نخستین مدرسه و مکتبی است که کودک را رشد و پرورش می دهد و لذا در بسیاری از خانواده های متدین روشنفکر دیده شده که برای فرزندان عزیز خود از هرگونه فعالیت خارجی هر چند بطور موقت باشد چشم پوشیده و در خانه معتكف گشته و وظیفه مقدس مادری را نیکو انجام می دهند و باید دانست که این روش معقول خود خدمت بزرگی به جامعه و دولت است چه در سایه تربیت صحیح می توان افرادی خدمتگزار و میهن پرست و حق شناس و وظیفه شناس تحویل جامعه داد خواه آن فرد در بخش عمومی و یا بخش خصوصی باشد در هر کجا و هر مقام و هر سمت که باشد چون از تربیت صحیح برخوردار بوده عنصری شریف و فردی مفید خواهد بود. آری روانشناسان باتفاق برآنند که برای پرورش روحی و جسمی کودک هیچ مربی جای مادر نیست و باید قدر و ارزش این موهبت آسمانی را دانسته و

خود و افراد خانواده خود فراهم کنند البته این امر باین معنی نیست که زن حق کار کردن در خارج از خانه را ندارد بلکه منظور ایجاد روح تفاهم و تشریک مساعی در گردانیدن چرخ زندگی خانواده است همانگونه که فرزندان نیاز به خوراک و پوشاک دارند به غذای عاطفی و مهر و محبت مادر که در ساختن شخصیت اجتماعی آنان نقش مؤثر دارد نیازمند می باشند بنابراین هرگاه این دو عامل مادی و معنوی بطور متعادل و همگام پیش برود، شکی نیست که آن کانون زندگی از هرگونه شائبه بروز اختلاف مصون و بدور خواهد ماند و بدیهی است که در چنین محیط مساعده و دلپذیری زمینه تربیت و پرورش کودکان بنحو احسن فراهم خواهد شد و اینجا است که پدر و مادر نسبت به آینده جگرگوشگان خود اسیدوارگشته و با بکاربردن روش تربیت اسلامی و دستورات ارزنده اسلام احساس آرامش می نمایند و بدیهی است که این اسیدواری و آرامش در سیزان بازده زحمات مرد و زن در جهت سازندگی هرچه بهتر کانون خانواده مؤثر خواهد بود که آثار این بازده بالطبع عاید کلیه افراد خانواده می گردد و همانگونه که گفتیم اسلام در موارد ضروری با کار کردن و اشتغال زن به غیر از امور خانه نه تنها مخالفتی ندارد بلکه آنرا نیز تأیید می نماید چه منظور از دستورات اکید اسلام در امر حفاظت و صیانت خانواده ایجاد محیطی

نگذاریم وظیفه مادری جای خود را به کار -
 هائی دهد که چه بسا افراد دیگر اعم از زن
 و مرد قادر بانجام آن هستند ولی کیست آنکه
 بتواند نقش مادر را برای فرزندان ایفا کند
 و از طرف دیگر طراوت و شادابی و خصائص
 مخصوص به عنصر زن در اثر ممارست کار در
 خارج از منزل دستخوش تغییر می گردد که
 شاید یافت نشود زنی که با از دست دادن
 این خصائص حاضر به کار در خارج از منزل
 گردد البته همانگونه که اشاره نمودیم حالات
 ضروری چه از نظر فرد و چه از نظر جامعه
 و مملکت این حق را بزن می دهد که در
 خانه بزرگ خود یعنی جامعه نیز بفعالیت
 پردازد ولی باز ناگفته نماند که نباید این کار
 آنقدر وسیع و گسترده باشد که تمام قوای فکری
 او را بخود جذب نموده بطوریکه از شؤون خانه
 و وظائف زندگی غفلت ورزد البته بانوان
 برجسته جامعه که از تربیت صحیحی برخوردار
 بوده اند هر چند به کارهای سنگین اجتماعی
 دست زنند و همت والای خود را مصروف
 خدمت به افراد جامعه گردانند باز هم در اثر
 لیاقت و شایستگی و داشتن فرهنگ و رشد
 فکری از اداره خانه خود و رسیدن به شؤون
 زندگی زناشویی و تربیت فرزندان دلبندشان
 غافل نبوده و نقش مادری و همسری را آنگونه
 که باید و شاید انجام می دهند ولی این
 شایستگی و شرائط مادی و معنوی در طبقه
 بانوان یکسان نیست بنابراین هر همسر و هر
 مادری باید فعالیت خارج از خانه را با شرائط
 زندگی خود تطبیق دهد تا بتواند وظیفه
 سنگین همسری و مادری را تا آنجا که میسر
 و مقدور است انجام دهد و اینجا است که
 خانواده ها باید دور از هرگونه تعصب و

خودخواهی در درجه اول منافع فرزندان خود
 را در نظر گرفته و پدران و مادران با توجه
 باین منافع از هرگونه فداکاری در راه تأمین
 سعادت کانون زندگی دریغ ننمایند و سیرت
 امام علی بن ابیطالب و حضرت زهرا علیهما -
 السلام را مقتدای خود سازند ، علی هرگز از
 همکاری با فاطمه در اداره خانه دریغ نداشت
 و فاطمه هرگز نسبت بانچه در جامعه اسلامی
 آنروز می گذشت بی تفاوت نبود و همگام با
 علی در پی ریزی میانی مقدس اسلام کوشش
 می کرد و مسلمانان بویژه ایرانیان که از
 ارادتمندان بخاندان عصمت و طهارت هستند
 از خدمات اجتماعی و مجاهدتهای مذهبی
 حضرت فاطمه بخوبی آگاهند که لازم به تذکر
 نیست . خانه جامعه کوچک و جامعه خانه
 بزرگ ما است و بمقتضای حدیث شریف نبوی
 که در صدر مقال بدان اشارت رفت همه ما
 از مرد و زن در برابر مسائل زندگی مسئولیت
 مشترک داریم .